



**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 21 października 2021 r.

Opinia o ustawie o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw

(druk nr 534)

I. Cel i przedmiot ustawy

Deklarowanym celem ustawy z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (dalej: nowela) jest dostosowanie polskiego systemu prawnego do rozwiązań przyjętych w prawie Unii Europejskiej oraz umożliwienie wykorzystania zdobyczy technologii cyfrowej w dziedzinie rachunkowości i rewizji finansowej, dzięki czemu możliwe będzie łatwiejsze wywiązywanie się z obowiązków w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzania sprawozdań finansowych (skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sprawozdań z działalności, z badania skonsolidowanych sprawozdań grupy kapitałowej; dalej zbiorczo: sprawozdania). Sprawozdania staną się zarazem bardziej przejrzyste, dostępne i porównywalne, a użytkownicy będą mogli łatwo pobierać, analizować i interpretować potrzebne im dane.

Nowela zmienia pięć ustaw, pokrótce omówionych poniżej:

1. Uchwalone przez Sejm **zmiany ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości** ujednolicają jej przepisy w zakresie stosowania elektronicznego formatu sprawozdań przez emitentów i jednostki niebędące emitentami (XHTML albo inny format przeszukiwalny). Umożliwią też stosowanie jednolitych formatów w ramach grup kapitałowych, w których część jednostek zależnych to jednostki niebędące emitentami.

Nowela wprowadza zmiany w zakresie podpisywania sprawozdań, ułatwiające funkcjonowanie jednostkom kierowanym przez organy wieloosobowe. Ich sprawozdania nie będą musiały być już podpisywane przez wszystkich członków organu (wystarczą podpisy

osoby prowadzącej księgi rachunkowe, kierownika jednostki i co najmniej jednej osoby wchodzącej w skład organu wieloosobowego; pozostali jego członkowie będą składać tylko oświadczenia, że sprawozdanie spełnia ustawowe warunki albo będą odmawiać złożenia takiego oświadczenia, co będzie równoznaczne z odmową podpisania sprawozdania).

2. Uchwalone przez Sejm RP zmiany ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych wydłużają o pięć dni (do 15 dni) termin składania sprawozdań Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej i wprowadzają obowiązek składania mu również odmów ich podpisania, oświadczeń o spełnianiu przez sprawozdania wymagań przewidzianych ustawą oraz odmów złożenia takich oświadczeń.

3. Nowelizacja ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – o Krajowym Rejestrze Sądowym wprowadza podstawy prawne składania do Krajowego Rejestru Sądowego obok sprawozdań również odmów ich podpisania oraz oświadczeń (i odmów ich złożenia) o zgodności sprawozdań z ustawą.

4. Nowelizacja ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (dalej: u.b.r.) jest stosunkowo najobszerniejsza. Poszerza dostępne Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego (dalej: PANA), biegłym rewidentom i firmom audytorskim instrumentarium cyfrowe, umożliwiając między innymi zdalne odbywanie posiedzeń Rady PANA, Krajowej Rady Biegłych Rewidentów i Krajowej Komisji Rewizyjnej z użyciem środków komunikacji elektronicznej oraz podejmowanie uchwał w trybie obiegowym, a PANA – dodatkowo – przyjmowanie wniosków elektronicznych.

Nowela przesądza sposób postępowania w przypadku zmiany danych podlegających wpisowi na listę firm audytorskich, rozwiewając wątpliwości praktyczne. Zmiany będą dokonywane w drodze czynności materialno-technicznych, co ma sprzyjać szybkości działania administracji, ale nie naruszy bezpieczeństwa obrotu ani słusznego interesu firm audytorskich. Ewentualna odmowa zmiany danych podlegających wpisowi będzie jednak następowała w drodze decyzji administracyjnej, co zapewni firmom audytorskim gwarancje procesowe.

Zmiana u.b.r. nakłada na biegłych rewidentów obowiązek oceny, czy sprawozdanie zostało sporządzone w odpowiednim formacie (XHTML) i właściwie oznakowane (znacznikami Inline XBRL).

Nowe regulacje precyzują udostępnianie dokumentacji przez biegłych rewidentów lub firmy audytorskie bez naruszenia tajemnicy zawodowej, ponieważ przepisy dotyczące poufności i tajemnicy zawodowej tych podmiotów nie mogą stać na przeszkodzie wykonywaniu obowiązków wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Znowelizowane przepisy przewidują wydawanie odpowiednich legitymacji kontrolerom PANA, co uprości identyfikację osób kontrolujących.

Zmiana u.b.r. doprecyzowuje przepisy o kontrolach (w siedzibie PANA albo kontrolowanej firmy audytorskiej lub w miejscu wykonywania przez nią działalności) i kontrolach zdalnych (za pomocą środków komunikacji elektronicznej; ten tryb kontroli będzie miał charakter podstawowy, co zmniejszy czasochłonność oraz koszty po stronie kontrolowanych firm). Regulacja pozwoli na elastyczne dostosowanie momentu prowadzenia kontroli do działalności firmy kontrolowanej, co zminimalizuje zakłócenia toku funkcjonowania firm. Doręczanie dokumentów związanych z prowadzoną kontrolą będzie następować za pomocą środków komunikacji elektronicznej (na adres poczty elektronicznej), a dowodem doręczenia będzie potwierdzenie transmisji danych. Dokumenty sporządzone w postaci papierowej, będą odwzorowywane cyfrowo (skanowane) i opatrywane podpisem elektronicznym (kwalifikowanym, zaufanym albo osobistym). W razie niemożliwości prowadzenia czynności kontrolnych w sposób zdalny, będą one prowadzone w siedzibie firmy audytorskiej lub miejscu prowadzenia przez nią działalności (kontrolowana firma będzie miała 5 dni roboczych na ponowne rozplanowanie wykonywanych prac i czynności osobistych).

Zgodnie z nowelizacją u.b.r. potwierdzenie spełnienia warunków zawartych umów kredytowych lub innych umów związanych z finansowaniem będzie możliwe również na podstawie danych pochodzących ze sprawozdań śródrocznych.

Nowela wprowadza także regulacje dotyczące jednostek audytorskich pochodzących z państw trzecich (analogiczne do tych, dotyczących jednostek krajowych).

5. Uchwalona przez Sejm zmiana ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 polega na uchyleniu przepisu dotyczącego prowadzenia kontroli firm audytorskich w siedzibie PANA.

6. Przepisy przejściowe przewidują, że:

- 1) do wszczętych i niezakończonych kontroli zastosowanie będą miały przepisy w brzmieniu dotychczasowym, co ma sprzyjać pewności funkcjonowania firm audytorskich;
- 2) kontrole prowadzone w siedzibie firmy audytorskiej będą mogły – na jej wniosek – być kontynuowane w sposób zdalny, a dotychczasowe czynności pozostaną w mocy;
- 3) nierozpatrzone wnioski o wpis firm audytorskich na odpowiednie listy oraz inne złożone zgłoszenia będą rozpatrywane na podstawie przepisów w brzmieniu dotychczasowym, co ma sprzyjać pewności obrotu prawnego;
- 4) kontrolerzy PANA, eksperci i inne osoby, do czasu wydania legitymacji (ale nie dłużej niż przez 9 miesięcy) będą się mogli legitymować dokumentami potwierdzającymi tożsamość;
- 5) PANA dostosuje do zmienionych przepisów regulaminy, polityki i procedury w ciągu 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy; najbliższy (po wejściu w życie ustawy) Krajowy Zjazd Biegłych rewidentów dostosuje też statut Polskiej Izby Biegłych Rewidentów;
- 6) przepisy znowelizowanych ustaw będą miały zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań sporządzonych za pierwszy pełny rok obrotowy rozpoczynający się po 31 grudnia 2020 r. Ich stosowanie będzie jednak dopuszczalne również za rok obrotowy rozpoczynający się wcześniej;
- 7) 1 czerwca 2022 r. nastąpi modernizacja systemu teleinformatycznego Krajowego Rejestru Sądowego umożliwiająca obowiązkowe złożenie – w ciągu 15 dni po tym terminie – nowych rodzajów dokumentów.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy został poddany uzgodnieniom międzyresortowym (stanowiska zajęły 2 podmioty), szerokim konsultacjom publicznym (stanowiska zajęły 22 podmioty) oraz opiniowaniu (stanowiska zajęły 2 podmioty). Procedowany był przez Stały Komitet Rady ministrów i Komisję Prawniczą.

Projekt ustawy (druk sejmowy nr 1570) został wniesiony do Sejmu 3 września br., a I czytanie odbyło się 1 października br.

12 października br. Komisja Finansów rekomendowała uchwalenie projektu, po zmianie – w art. 4 pkt 12 noweli (dotyczącej art. 116 ust. 1 u.b.r.) – możliwości przeprowadzenia kontroli w godzinach pracy firmy audytorskiej na oblig jej dokonywania w tych godzinach, a także po drobnych zmianach redakcyjnych (druk sejmowy nr 1655). W toku prac

nie uwzględniono postulatu umożliwienia Krajowemu Zjazdowi Biegłych Rewidentów zdalnych obrad.

W toku II czytania projektu ustawy, na posiedzeniu 13 października br. nie zgłoszono poprawek.

Ustawa została uchwalona 14 października br. 445 głosami za, bez głosów sprzeciwu ani głosów wstrzymujących się.

III. Uwagi szczególne

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Główny ekspert

Michał Pruszyński